

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
Abonamentele se 'ac
numa' pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMAR
V. Mestugean, I. Foti, Volbură Poiană, Dr. Crăsescu-Basarabeanu, Al.
Cazaban, Gabriela Vuculescu, V. Anestin, Tr. Anghelovici, C. Scurtu.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
- BANI 20 -



Un concurs hipic

PORTRETE LITERARE

GEORGE COȘBUC

de I. FOTI

II

Poezia epică și cea lirică sunt fittele epocelor primitive. Ca adolescent nu poți fi decât huc sau autor de balade sau fragmente de epopee reușite. Pe poetul acestor două genuri îl iesuflă talentul său, îl crează mediul în care a trăit și-l perfecționează avânturile nobile ale tinereții. Artistul devenind dramaturg, romancier, autor de opere istorice și literare mai vaste, trebuie să se fi dascălit în școala de fier a necesității și a experienței. Trebuie să vezi viața în larg, să studiezi bine și profund resorturile unei societăți, să pătrunzi și să înțelegi fără gres suflurile și porăurile, să descoperi talentele naturii omenestii — și atunci, dând perspectivă adevărilor găsite, le proiectezi pe un plan mai apropiat sau mai depărtat al scenei umane, le asimilezi aceste sumare de adevăruri psihologice, adevărate umbre intelectuale și le dai carne. Sub suflul creator al artistului primesc viață. În cuprinsul fantesiei sale se încălzesc, cresc, devin realități mult mai vii, foarte conștiente cu o menire oarecare, sau trăind din instinct — și astfel se intruchipează romanul, tragedia, drama, comedia, etc.

Cu cât pedestalu pe care artistul stă e mai înalt cu cât orizontul cercetărilor sale e mai vast, cu atât ei va prinde mai bine lucrurile, cu atât va reda viața mai intensă. Va trăi la Atena, la Roma, sau va înflori pe pământul renașterii italiene sau își va alege sediul al studiilor sale Parisul, Londra sau unele din marile centre ale lumii. Poate, se vor fi găsit sforțări individuale, concentrate și puternice și în alte centre mai mici, vor fi dat, poate, aceste energii răzătoare și viguroase opere de artă incomparabile — dar ca ele să fi putut căpăta măreția, imensitatea vieții sociale și individuale, nemărginirea și focul aspirațiilor nepotolite ce o găsim în operele lui Michel Angelo, Balzac, Tolstoi, trebuie să ni-l fi închipuit pe una din marile estrade, de unde se poate vedea și coprinde mai bine tot ce se petrece în laboratorul universal al omenirii.

Născut într'un orașel de provincie, crescut în mijlocul unei naturi sănătoase și a unei vieți ca și primitive, transportat pe urmă într'un oraș mai mare, într'un mediu de studenți studiosi și de profesori pedanți, găsind un loc într-o revistă, pe urmă într'un jurnal ca să-l publice la început încercările literare și mai târziu micile sale capodopere: iată evoluția artistică a d-lui Coșbuc. Într-o monotonie multă, lipsită de spiritul de aventură, personalitatea sa n'a reținut decât primele impresii, el a rămas trubadurul poporului nostru, a cântat dragostea cu el, a luptat alături de parcălabii lui Ștefan cel Mare, s'a războit alături cu Mihai Viteazul la Călugăreni, a cântat bravura oștilor noastre din jurul Plevnei — și după Alexandri el e reprezentantul poeziei naționale la noi.

Alexandri, ca și d-l Coșbuc, s'au inspirat din popor, au studiat unul și altul graiul popular, unul și altul au vibrat la cele mai mici evenimente ale neamului nostru: cel dintâi a cântat războiul pentru neam, cel de al doilea a scris epopea tragică a țărânului român: „Noi vrem pământ!“.

În tot restul operei sale, d-l Coșbuc a rămas autorul primului său volum de „Balade și idile“. Venind în București a rămas dezrădăcinatul, intruparea și cântărețul epoc

patriarhale. N'a avut varietatea artiștilor mari, nu l'a atras viața intensă și de luptă. S'a dat învins — și aici, în această ipostază a vieții sale artistul a salvat pe om. Și-a restrâns câmpul de activitate și și-a mărginit orizontul. Dar, în acest domeniu mic, e incomparabil. Mai mult decât oricărui alt gen literar, genului liric și celui epic îi trebuie o formă lapidară. Are strofe care concentrează în ele pictura peisagiului, muzica peisagiului și viața peisagiului. Vedeti :

Afară-i vânt și e 'noral,
Și noaptea e târzie;
Copilele și s'au culcat —
Tu înimă pustie,
Stai la vatră încet plângând:
E dus și nu mai vine!
Și-adormi târziu cu mine 'n gând
Ca să visezi de mine. 1)

Când îl năpădesc amintirile, poetul inconsolabil învâluie totul în ceața melancoliei. Totul plânge. Ce expresive sunt versurile:

Ah! e mult de-atunci! Cărarea.
Netedă pe deal urca,
Dealul plin de flori era
Și albastră zarea. 2)

E o poezie în care d-l Coșbuc a descris drumul spre ideal. O fată de împărat se întâlnește la fântână cu un fecior de Crai. Tânărul era frumoș ca în poveste — mirejul artei. El pleacă în lume, în lupta crâncenă. Ea tot trece pe la fântână, credincioasă promisiunii sale că-l va aștepta până la întoarcere. Și astfel trec anii.

Treceți dramești pe lângă ea
Șoptind, dar dându-se nu-l vedea.
Treceți și zilele zbăndind,
Treceți și luni, treceți pe rând,
Treceți și ani, ei nu-l trecea
Răbdarea așteptând.

Și așa l'a așteptat până la moarte pe alesul viselor sale — l'a așteptat ca o vestală care a jurat că va păzi veșnic la vatra focului sacru al dragostei.

E o capodoperă. Descrierea martiriului vieții fetel ce urmărește un ideal, când toți în jurul ei trec nepăsători la suferințe; răbdarea aceasta sfârșitoare, deziluzia aceasta dezamăgitoare, lăptosura aceasta a realității de un suflet nobil, nu e înaltă evoluția sufletescă a artistului nostru?

Nobilă și admirabilă concepție a vieții. Nici vișoria existenței, nici ura invidioșilor, nici grosăria suferinței nu l'a putut abate, l'a plecat, dar nu l'a învins, l'a făcut să sufere, dar nu l'a încercat să-și uite memoria.

D-l Coșbuc a renovat și a dat viața unui curent sănătos la noi, după moartea lui Eminescu. Schimbătorii la lună și la stele, ostilități înalte de vreme al literaturii, talentele sarbede și vestede ale curentului eminescian, imitatorii nedemni ai nobilului poet, au trebuit să dispară în fața acestei lumi noi, în fața acestei sonorități incomparabile a limbii. În fața ritmului energic, în fața sentimentelor simple și zăravos ale poeziei d-lui Coșbuc. D-na este părințele școlii poporaniste, care, cu toate scăderile în materie estetică ce le-a notat, a avut darul și memoria să ne dea câteva talente de mână întâi și să îmbogățească cu forme populare noi, vocabularul veșted și uzat al continuatorilor lui Eminescu.

Ca o caracterizare a poeziei d-lui Coșbuc putem afirma că, din punct

- 1) Mama.
- 2) Pe deal.

de vedere al formei, este cel mai mare versificator al nostru; e cel dintâi poet de balade artistice și de idile câmpenești, care a creat genul, formele versificației, ritmul, și ca încheiere, rămâne cel mai mare pesagist al nostru.

Dar restrângându-și câmpul de activitate, poetul nostru a fost nevoit să se repete. Cele mai frumoase poezii ale sale conțin lungimi inutile. Lipsa de variație în opera sa umple de monotonie cadrul concepțiilor sale. În inspirațiile scurte, în improvizatii și în bucățile istorice tratate reușește mai în totdeauna. Însă este atâta vigoare în versurile d-lui Coșbuc, are o variație de ritm așa de multiplă și de muzicală, prinde așa de bine situațiile dramatice dintr-o baladă, e așa de fin în descoperirea psihologiei simple a sufletului primitiv, este așa de clar, așa de obiectiv — a singurul poet al nostru care nu se ocupă decât foarte puțin de el — în cât va fi întotdeauna poetul clasic al adolescenței și trubadurul dător de avânt al tinereții.

CUVANTUL MEU

Când murmură zefirul 'n frunza crengii
De tei, — și-apoi când sunetul tălângii
Destăgă basmul florilor din șesuri,
Nu simți vântul înereții tale
Cum arde 'n pieptu-ți? Cum spre-o nouă
(cale
Te îndeamnă atunci viața cu 'nțelesuri?

Ridică-ți ochii tăi și lung privește
Splendoarea firii care 'n inerește
În glasul păsărilor de pe ramuri,
În visul fluturilor de pe flori,
În jocul razelor ce vin din soare
Ca să 'nflăcărească albul crinilor la geamuri.

Ascultă, 'n ceruri când ciocârția
Și pe pământ coboară vecinicia
De sus. Ascultă-l cântecul și legă
Sărmana clipă vecinice trecătoare
Cu vecinicia, că-i neperitoare.
Hai, lasă-ți casa ta și-ami-mi dragă,

Chemarea mea, îndemnul de viață,
Noi să pornim în zori de dimineață,
Să rădicăm alături, tot pământul,
Ca doi copii strengari, de mult prietini,
Să ne umbrim sub crengile de cetini,
Și de-aștepăm să ne trezească vântul.

Nu-ți pare căsă cu pereți de ghiață
Când vezi albia cer și-albia vășii?
Vădănuși ciocotește ca și marea
Când mureșii de apă prăvălesc de-arândul
Călugărenii. Dar priza pe-al gândul
Și lasă-ți casa. Tu vezi depărtarea

Cât se întinde. Sufletele noastre
Să le 'nfrățim cu zările albastre,
Cu mureșii, cu vășii, cu dealuri și cu ope.
Noi să portăm în suflete pământul
Gătit de primăvară; iar cuvântul
Cel bun și drept să-l priveghem de aproape

Când vom vedea în flăcări rădăcini
Și mai pe urmă 'n flăcări asfaltul,
Să ne-amintim c'asa-i vâșia sfântă
A dragostei, netălburnată încă.
Și doana, care 'n liniște adăncă,
Răsună dulce, pentru sine cântă.

Iar mie-mi dă putere de credință
Statornică și fără umilități
Să-ți căut minunea frumuseții tale:
„Tu, bucură-te, cea neispășită
De surdori, și parurea săvârșită!
Și-azi acum, gădește-te de căte!“.

Voi bună Poetă!

1) Din volumul „Glasul Brădăcel“
ce apare în curând.



Figuri dispărute

Mircești, 28 Iunie 1881

Iubite coleg,

D. Aurelian au scris undeva două fraze care sunt destinate a deveni legendare: 1) clima noastră este eminentemente propice, 2) pământul nostru este eminentemente fertil.

Bazat pe aceste două acționuri eminentemente falacioase și lipsit totdeodată de arendaș m'am apucat de coarnele plugului pentru ca să exploatez însumi moșia.

Iată acum al treilea an de când mă conving de bogata fantesie ce posedă colegul nostru Aurelian și de adevărul unui axiom care sună așa: proprietarul agricultor în România este o ființă eminentemente naivă. El își compromite averea și își aliează independența, măgulindu-se necontenit în ideea că posedă un teaur în pământ și cu sperarea recoltelor viitoare, sărmanul! Se găsește mai totdeauna în lipsă de bani, căci to ce câștigă îl îngroapă sub brazdele plugului și apoi așteaptă, murgula, să poată iară verse!

Astfel și eu, numărându-mă în rândul naivilor m'am văzut legat de mâini și de picioare, scârbit și pus în nepușintă de a mă absenta de la Mircești în timp de 3 ani.

Cu toată dorința mea de a merge la Montpellier pentru ca să-mi cunosc amicii de acolo precum și la Roma pentru ca să săvârg m'ana d-lui Marchetti, am fost obligat să-mi amân pofta la cul, și tot amân din vară în vară realizarea proiectului meu de voiaj.

Clima noastră eminentemente propice complicând cu pământul nostru eminentemente fertil au reușit a mă ține într-o situație eminentemente displicută încă m'am revoltat în fine și am dat Mircești la arendaș pentru ca să redevină liber de născările mele.

De la primăvara viitoare voi viza de acea scumpă libertate și voi ieși din bărlig ca să mai iau lumea în cap ca în timpul de mai înainte. Atunci voi merge la Montpellier, voi veni la Roma și voi fi prea fericit de a vă întâlni să în Franța sau în Italia.

Poate că până atunci, puternicilor zilei vor pricepe obligația morală a Statului român de a distinge pe adevărații amici ai săi.

Eu m'am adresat la numeroși miniștri care s'au succedat, dar n'am iabuit a obține de cât promisiunea eminentemente frumoasă și tot atât de eminentemente înăcinoasă.

Cu toate acestea, nu mă descurajez, și mi propus de a-mi îndrepta acum bateriile asupra colegului nostru Ureche care cine știe? poate că... dacă nu cumva i s'ar putea aplica și lui fabula lui Alexandru: S'a schimbat bășca, nu e cam ș... yit...

Cât pentru de a vorbi de dreptul cu Regala, voi cerea când se va prezenta un prilej eminentemente favorabil, însă n'am năvni să credem în rezultatul unei asemenea cercări.

Hora noastră e reușită. Au arătat-o lui Marchetti?

De ce nu s'au publicat-o până acum? Cred că va fi poate spreputul de Regina care iubește tot ce este național.

Mult aș dori să mă întrezin cu Marchetti asupra lui Dampot, căci mi pare că am scos un libretto foarte interesant din această dramă... însă, precum v'am scris, nu mă pot desparte de pământul nostru eminentemente fertil până la anul viitor.

Dea Dumnezeu să trăim cu bine până atunci și să ne întâlnim sănătoși!

Al D-voastră amic și coleg,
(ss) V. Atecsandri

Scene și tablouri din Basarab'a

de Dr. Crătescu-Basarabeanu

— „Măi femeie! ia'n ești de vezi, cine naiba bate la fereastra din odaia cea mare... Mi se pare că-i vornicul, lua-l'ar naiba să-l iee...” Așa-i vorbea moș Pricopi soției sale Catrina. „Ce-o fi având cu mine... afurisitul de ciontorog? urmă ei.

— Mai deunăzi m'a seos la drum, pe urmă la pod, pe urmă știu și eu la mai ce, până și la prins de pește din iaz pentru părintele blagocinu.

— A naibei viață! mormăi bătrânul și adormi din nou.

Dar bățul vornicului din satul Seliste tot urma să boacănească mai tare și mai tare, arătând că stăpânul începe a-și pierde răbdarea.

— „Mes-Pricopi... bră... s'auzea glasul vornicului, da ce-i? ați murit cu toții, erî lipsiți de erî de dimineață?”

Deschide ușa, moșule, n'auzi, ori te profaci? Ti... dar tare mai de-a-me, broscoiul! Porecla de broscoiu o avea moș Pricopi din pricina ochilor săi bulbucați, și asemenea insultă nu suferea moșneagul pe tăcute.

— „Ce tot lehăești și tu colo, ruptule?... ce tot umbli, ca un strigoi, și nu lași oamenii în pace?”

Glasul bătrânului s'auzea acum din tindă, unde hodorogea cu clanta ușei, neputând-o deschide.

— „Măi babă, aprinde opaițul, și suflă focul, că nu-l auzi pe necuratul de vornic?”

Ce păcate mai avurăm, când l'am ales și pe el vornic? Ce vrei? Iarăși la drum, ori să prindem raci pentru blagocinu?”

Bătrânul era mănios foc. Ușa s'a deschis și în prag s'a arătat figura naltă și cam grebănată a lui Pricopi.

— „Moș Pricopi, t'ie dumitale rândul să mergi la pădure pentru obștie... aveți să tăiați și s'adunați cinci care de nuiele. Mai sunt la rând cu dumneata... Stan al Popei, Ionă Coadă-Vaci, Mihael al vădănei, Ion al Tudorei...”

— „Destul!... ce mi-i mai spun; n'am nevoie să-i știu. Ați început iarăși cu vergi și nuiele. Iarăși bătaie și piele jumuită de pe spinările oamenilor... Bre... bre, ce suflați! N'aveți s'ajungeți voi la bine cu notarul și cu primarul vostru: băgați bine de seamă. Pe la bieții gospodari n'a mai rămas nimic de vândut; până și lingurile din brău le-ați vândut... și acum, când n'aveți ce mai vinde, îi indesați cu bătaiele!”

Bătrânul sculpă și eși afară, ca să inhame iapa la cotigă.

— „Ce sunt eu de vină, moșule? Primește porunca și trebuie s'o implinesc, almintrelea o pătesc... Par'că nu știu?”

— „Pleacă, pleacă nu te încurca; te cunosc ce poamă ești... Lasă c'o s'o pății voi odată!”

Vornicul eși pe poartă bodogăbind și injurând pe moșneag.

Satul Seliste așezat pe un podiș al podgoriei de la Soroca, nu se deosebete întru nimic de satele din ținutul acesta. Imprăștiat, desirat pe spinarea dealului, cu casele desgrădite, descoperite și rău îngrijite, nu-ți atrăgea vederile prin înfățișarea lor frumoasă. Mai ales de când boierul a plecat în străinătate, dând moșia în arenda unui grec, bieții Selistenii o duc rău de tot. Trăsesse grecul o brasă chiar pe lângă ușile locuitorilor, zicând că pe aci trece hotarul pământului boieresc. Dacă fie un vițel, fie o găscă, fie un porc, trec pe peste hotar, argații arendașului săriau cu cîmășile să-i ucidă ori îl duceau la curtea boierului, și se știa, că un porc se răscumpăra cu o rublă ori cu o zi de prășlă, o vacă cu doi, un cal cu trei; de păsări nu mai țineau seamă, le ucidău și atâta tot.

Au făcut, nu-și vorbă, proces arendașului, dar l'au pierdut și pe lângă

aceasta, mai dă bunul Dumnezeu și vre-o doi ani de secetă, și apoi când se făcuseră toate din belșug și o lăcustă de întuneca lumina scareului, când se ridica.

— „Așa e, ziceau bătrânii, păcatul nu dă peste om singur singurel, în totdeauna trebuie să fie întovărășit!”

La urma urmei rămăseseră sârmanii oameni de-și vânduseră și căpătăile de sub dănsii, ca să nu moară de foame. Dările către stat ajunseseră să fie năspus de grele autoritățile erau desperate; datoria se socotea ca și pierdută, căci nu aveau ce să vândă, cu ce să mai implinescă.

Nevoia însă ascuți cugetarea autorităților. Stanavoiului Toma s'auzise Tomuleț îl veni în minte un gând minunat.

— „Să fiu al naibei, dacă de Crăciun nu primesc pe „Stanistav” la piept... zise ei într-o zi amicului său uriașnicului. Să-mi zici dobitoac, dacă n'o fi așa!”

— „Ești, și vei fi dobitoac, dacă nu-mi spui ce ți-a trăsăit prin cap... Așa prieten imi ești?”

— „Frate frate, dar brânza e pe bani! Nu pot să-ți spun prietene. Nu înțelegi, că e un secret de stat? Nici tatălui meu din groapă nu i-ași putea descoperi nimica!”

O săptămână după întâlnirea uriașnicului cu Stanavoiul, pe când ideea de a mieșora datoria obștei Seliste se consese deja în capul zelosului Tomuleț, el se pomeni că-i vine de la șeful său un bilet, pe care era scris:

Urgent și confidențial! „Prezintă-te imediat!”

— „Domnule Tomuleț, ce să facem cu datoriile plăși? îl întâmpină șeful. „Guvernatorul mi-a făcut muștrări aspre. Birurile sporesc, iar cele vechi sunt încă neplătite. Ce e de făcut? Trebuie să desfășurați mai multă energie.”

„Domnule șef, — grăi Tomuleț, — eu am o idee.”

„Ce fel de idee? — întrebă șeful. Tomuleț trase cu ochii la cei trei copiiști, care se aflau în birou, apoi se apropie și desfășură cu discreție la urechea șefului, ideea sa.

— „Dă”, — grăi șeful pus pe gânduri, — nu cred că o să iasă ceva, dar în sfârșit, încercă. Vorba e numai să nu mergi prea departe; amentată, dar mai departe să nu mergi!”

„Se'nțelege, — răspuse Toma s'auzindu-l multumit cu rezultatele convorbirii sale cu șeful.

Ideea o avuse; avea acum și voia s'o pue în lucrare.

Peste câteva zile toți notarii săfeșii primiră poruncă să, adune pe sătenii pe la primării și să le spună, că vor fi bătuți la spate, dacă nu vor plăti în timp de trei zile restanțele de dare către guvern.

De geaba: abea pe ici pe colo a plătit câte unul mai fricos, care tot mai avea câte ceva.

Notarii primiră acum poruncă să înceagă dimpreună cu ormarii pe la casele țăranilor și să ia și să vândă tot ceea ce în puter-a legii nu e scutit.

Tot de geaba; abia pe ici pe colo se mai găsea câte ceva.

„Spuneți-le că-i veți bate la spina-re, — porunci Toma s'auzindu-l, — ca să vândă ei înșiși ceea ce nu puteți lua, și să plătească!”

Nici asta n'a prins din destul: nu prea credeau oamenii, că se va implini și porunca aceasta, ba erau chiar și primarii, care spuneați deslușit, că n'au s'o implinescă. Intre acestia era și Moș Pricopi, primarul, de la Seliste, care ținea una, că pe el obștea l'a ales și numai obștea poate să-i și alunge.

Așa credea ei; Toma s'auzindu-l i-a arătat însă, că n'avea dreptate, ba l'a mai pus, și la răcoare, apoi a început să-i trimiță azi la drum, mâine la pod, poimăine

Călătoria Țarului la Constanța



Țarviciul și marea ducesă Tatiana

la prins de pește, ca să simtă ce rău e să nu fii primar și ora cu pricepare.

Acum îl trimisese, cauna pe el după nuiele, — și par'că dădea Moș Pricopi cu socoteală, care e rostul lor.

Opt ceasuri dimineața.

Soarele arde de nu poți să stai cu capul descoperit. Clopotul de la biserică sună la „Dostoină” însă nimeni nu se gândește la rugăciuni.

Obștia Selistei e adunată lângă primărie. Tăcere adâncă; vre-o douăzeci de bătrâni între dănsii șoptesc încet. Cei cu rămășița birului se află în închisoarea primăriei. Două străjeri stău lângă ușă, nelăsând pe curioși să privească înăuntru printr-o fereastră mică.

Într-o odaie, alătura cu cancelaria primăriei, stăde un șgomot de mai multe voci. Răsete și vorbe giu-mețe câte odată acoper șgomotul.

Acelu stănavoiul, uriașnicul, noul primar și încă vre-o trei prieteni de ai lor, stău la masă. Vinul curge din belșug. Se așteaptă căruțele cu nuielele, care încă n'au sosit.

Afară mulțimea, gânditoare și tăcută și ea, așteaptă.

S'aude bocetul unei femei al cărei hărhat e rănduit și el la vergi pentru o datorie de zece ruble.

A făcut creștinul tot ce i-a stat prin putință ca să plătească, însă n'a putut. Așa a și spus primarului, că n'are de unde plăti.

Ei bine, vom vedea, Ionică, puințe, vom vedea; poate că tot găsești răspuse acela răzând.

Mulțimea obosită, în loc să se odihnească și ea, căci era o zi de sărbătoare, stătea descoperită, așteptând căruțele. Iată s'aude hodorogitul roatelor pe pod; iată praful stărnit de copitele cailor se ridică în sus; acum se văd șase căruțe încărcate cu snopi de vergi.

Vornicul și cu ajutorul căruțașilor descarcă snopii; numai moș Pricopi stă neclintit, neclintit în seamă privirile fulgerătoare ce-i aruncă primarul.

Care va să zică asta era: el, chiar el trebuia să aducă vergile, cu care aveau să-i bată pe ai lui.

Sfârșind în cele din urmă zacusea, oamenii stăpânirei eșiră. Incepând să dea porunci, mulțumii, ghiftuiți și cu capul ameuți.

„Pisare! — poruncește stănavoiul adresându-se la notar, — citește lista restanțierilor.”

„Ion Hodorog, — încercă notarul cîntind de pe o fițuică, — rămași de an 15 ruble, iar de anțarț 10, — fac la un loc treizeci, — bani nici unul...”

„Destul, aduceți-l!” — poruncește stănavoiul.

Ușa închisorii se deschide și iese în fața tuturor un om pipericit, un adevărat pitic, cu părul vălvoi, cu ochii împăienjeniiți.

„Mă rog, cinstiți boieri, — gâzgăvește dănsul, — am să plătesc, plătesc tot. N'o să-mi faceți rușinea, că am copii și sunt om slab!”

„Haha! — răspuse stănavoiul. Am mai auzit noi vorbe de aceste. Plățiți voi toți, când dați de dracul. Când plătești?”

„Cât mai curând!”

„Luăți-l!”

Două vornicei îl înhățară, îl trântiră la pământ și-l desveliră spatele.

„Mai departe!” porunci stănavoiul. Vergele ridicate șuerară în vânt și căzură pe spatele nenorocitului.

„Aoleo! — făcu el și un fior trecu prin mulțime.

„Când plătești? — întreabă stănavoiul.

„Până Dumineca viitoare hotărât! — răspuse Ion.

Urmați înainte — zise stănavoiul răgușit.

Nu ți-am spus, — adăgă apoi întorcându-se spre primar, — să nu-mi dați vin negru, că răgușesc!”

Vergile căzură din nou și sângele începu a țâșni.

„Lăsați-mă să plătesc!”

„Când?”

„Măine!”

„Mai dați odată, — grăi Stănavoiul, — ca să ție minte, și vom urma mâine mai departe, dacă nu va plăti.

Ion se sculă.

„Pisare, citește înainte! strigă iar stănavoiul.

Pisarul însă răgușea și el, ba își mai perdea și vederile când bea vin roșu, și acum la loc de a citi, clătina mereu din cap și se uita cu gura căscată la stăpânire.

„Măgarule! — strigă stănavoiul.

„Să trăiți! răspuse pisarul. Să citească uriașnicul.

Matei Găscă! — citi uriașnicul după ce luă lista, — patruzeci de ruble.

Matei iese tremurând. Văzuse cele petrecute și știa că omului beat n'af să te pui împotriva.

„Plătesc și eu mâine!” — zise el umilit.

„Așaa! — grăi stănavoiul. Ei bine! — dați-I una, ca să știe ce are să urmeze mâine dacă nu plătește.”

Vorniceii îl înfățară și pe el, îl trântiră la pământ, iar celelalte urmau dela sine.

Oamenii începură să șoptească între dănsii și să adune de la mână la mână.

„Uriadnice! urmează înainte! strigă iar stănavoiul.

„Gheorghe Ciupercă, cincizeci de ruble!” — citi uriadnicul.

„Plătește chiar acum!” — strigă Moș Pricopi ieșind în fața mulțimii cu banii în mână.

„Așa-mi place! — grăi stănovoiu. Știu eu c'aveți când vă ustură spinarea. Dar tot să-l dați una, ca să știe cum ar fi fost, dacă n'ar fi plătit!”

Și așa s'a urmat înainte cu toți cei de pe listă, în cât a mers vestea prin satele de prin prejur și în două săptămâni de zile nu mai erau restanțieri în toată plasa.

Cum să mai fie, când sătenii se înșfăcău unii pe alții, se trânteau la pământ și se băteau ei între ei cu vergele la spinare? Au dat cei mai cu inimă și cămașa de pe trupul lor și cenușa din vatră, ca să scape de rușinea aceasta: nu mai rămăsese nimic pe la casele oamenilor, dar birurile erau plătite și Toma s'ân Tomuleț putea să meargă cu capul ridicat la d-l șef.

„E bine, — zise șeful; — însă pare-mi-se c'ai mers prea departe!”

„Doamne ferește! am amenințat numai!”

„Dar oamenii au venit să se plângă și și-au arătat spetele însângerate!”

Ași! — grăi Toma s'ân Tomuleț. N'au voit să creadă și eu le-am arătat numai, că amenințarea e serioasă!”

Așa au și rămas lucrurile și Toma s'ân Tomuleț se făcea de Crăciun cu crucea Sf. Stanislav pe piept, căpătâșă de la guvern pentru zel și prăcepere.

Când schimbi roful

de AL. CAZABAN.

Legănați de hătănarea neîntreruptă a vagonului, câțiva călători de clasa întâia, vorbeau între dâșii, înțelegându-se, de scumpirea traiului, de chirii înspăimântătoare cerute de proprietarii, de afacerile Creditului urban, de greutatea micilor funcționari cari sunt siliți să fugă la marginele Capitalei.

Unul care sta lângă fereastră — inginer la calea ferată — răstignindu-se alene, cu mâinile în lungul spetezelor canapelei, căscă din toată gura, și cu un zâmbet de mulțumire în fundul ochilor lui albaștri și foarte senini, vorbea:

— Bine că am scăpat de grija mutatului!... Era îngrozitor!... E drept că am alergat mult până ce am pus mâna pe o casă mai cum se cade...

— Sunteți proprietar acum? — întrebă un domn mărunțel, cu barba sură, cu ochii mereu răzătorii...

— Desigur... De două ani am cumpărat-o... Cam scumpă... da ce să fac?... Optzeci de mii de lei!... Da, e la loc bun... S'o fi construit eu, mă costa dublu... Gândiți-vă: șaptezeci de lei suta de cărămizi!

Celălți călători deteră din cap în semn de incuviințare.

Mulțumit că se vedea ascultat, și eum după felul lui de a vorbi, se vedea că inginerul avea o inimă deschisă, se porni:

— Da, domnilor, sunt fericit!... Am scăpat de pacostea mutatului... de mofturile proprietarilor... Câte am tras din pricina lor... Se cred, domnilor stăpâni... Te cred subordonat lor, dacă le stai în casă!... Nu m'a scos unul din sărite cu pretențiile lui!... Era să-l arunc afară peste fereastră!... Noroc că m'a oprit nevasta!... Am avut și proces cu el... N'ai voie, domnule, să bați un cui în perete!... Nu era unu care se supăra când alergai băieții mai prin curte? Spunea că-i strică pavagiul... Nu mă lăsa să țin un câțel pe lângă casă...

Mi-aduc aminte că, acu vreo zece ani, stăteam în strada Păpu cu apa rece. Ei bine, domnule, s'a găsit proprietarul — un fost bărbier — să-mi insulte nevasta... Am găsit-o în lacrimi... S'a supărat dumnealui, fiindcă bucătăreasa noastră a vărât un lighean cu zoaie în curte... Eu



Hidravienul cu stabilizator giroscopit văzut, în spațiu, c'un pasager stand în picioare pe una din aripele lui.

Mi-a răsărit pe tample un fir alb-argintat

... În dimineața asta oglinda m'a chemat
Să-mi spue-o taină mare: «De-acuma ești bătrână»...
Și-o lacrimă curată mi-a picurat pe mână:
Mi-a răsărit pe tample un fir alb-argintat...

Și nu știu cum, de odată mi-am retrăit viața
Șirag de zile triste și sarbade și reci
Lumina amintirei a risipit iar ceața
Ce s'asternuse 'n suflet—credeam eu—pentru vecl...

Vis zălit, tors în clipa care-a murit acum,
Vis nesfârșit, vis jalnic și dureros și greu
Tu care-ai luat cu tine al florilor parfum
Și răsul și senina făptură ce-am fost eu,
De ce 'nviezi?

Măi bine aș fi voit să piară
Întreaga mea viață de cât să mai trăiesc
O clipă după seara amarnică în care
Am renunțat l'acela ce și-azi încă iubesc...

În seara-aceia, în umbra bisericii tăcute
Am suferit atâte, am plâns și m'am muștrat,
Că nu mă mir: Din șirul visărilor pierdute
Mi-a răsărit pe tample un fir alb-argintat...

Se închide zarea albastră și caldă a tinereții
Prietenie, și firul de argint din păr mi-arată
Că peste primăvara din suflet, iarna vieții
Își cerne blând ninsoarea... Și visu-a fost odată!...

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

nu știu cum a scăpat nepălmuit de mine!... Nu-i vorba, l'am dat în judecată... și a fost condamnat... Ma teroriza, su altceva!... Acu răsufu și eu!...

— Te simți altfel în casa ta! — dete din cap, oftând, domnul cel mărunțel.

— Desigur!... Poți să faci ce vrei!... Nu-ți stă nimeni în spate!... Dacă faci o reparație casei, e pentru tine!... Dacă pui un pom în curte, știi că l-ai pus pentru tine!... Mă rog, ce faci, pentru tine faci, nu pentru alții!... Eu am o grădiniță în toată regula... E o plăcere să bei cafeaua în chioșcul din grădiniță... Eu am făcut chioșcul!... Dacă nu era proprietatea mea, imi venca la scooteală să fac un chioșc!...

— Așa-l... desigur...

— Și aveți multe încăperi? — îl întrebă cineva.

— Unsprezece camere am... afară de spălătorie și bucătărie...

— Aveți familie mare?

— Nu... Numai eu cu nevasta și doi băieți!...

— Să-ți trăiască... — îl ferici mă-

runțelul cu barba sură. Ai putea, dacă ai unsprezece camere, să închiriezi câteva!...

— Ba asta n'o mai faci! — sări inginerul. Am încercat... Sease luni am ținut pe unul în casă, și m'a săturat până la gât!... Știi ce mi-a făcut casa domnilor?... Cociună de porci!... Toți pereții mi-a găurit!... Avea o femeie sleampătă, domnule, de-ți era greu s'o vezi!... Murdară... Arunca zoaiele în curte!... Mi-au stricat pavagiul și burlanele, burlanele, domnule, mi-le-ai sfărâmat!... I-am spus: „dă-te domnule!... Te las să pleci, fără să-mi mai plătești cele șase luni!... înainte!...” Și am răsufat, când l'am văzut că-și scoate calabalăcul pe poartă!...

— Așa sunt unii!... N'au milă de lucru tău! — incuviință mai toți călătorii din vagon.

— N'au milă de lac! — repetă inginerul. Lag' că mi-au spart câteva gîamuri!... da mi-au stricat și clanța dela ușă!... Eu nu înțeleg, domnule, cum au putut să-mi strice clanța de la ușă!... Clanță solidă!... Parcă au dat cu toporul!... Și ia fă-i o observa-

ție?... Obraznic!... Mă lua de sus, și pe mine... în casa mea!...

— II știu eu!... oftă mărunțelul. Mi-au mâncat capul chirișii!... Și numai gazetele i-a făcut să-și ia nasul la purtare!... Mereu ia apărarea... Că sunt exploatați!... Că proprietarul își bate joc de bieții chirișii!... N'ai văzut că au ținut și întruniri de protestare?!...

— Apoi da, ar dori dumnealor să le dăm pe gratis casele!... Vorba aia: scoala tu să șed eu! — tună inginerul. Să știu bine că mi-ași pierde slujba, și tot n'aiși mai închiria o singură cameră!... Mulțumesc de așa pacoste!...

Convorbiri științifice

Astrologia, Spiritismul

Era natural, ca pe vremuri, când omul nu putea să-și dea socoteală de ceea ce-l înconjură, când puterea unei seminte de a germina, pentru a da naștere unei plante, unui arbore, cât și mișcarea boltei cerești, erau pentru el tot atâtea enigme, era foarte natural zic: să crează în puteri nevăzute, să facă legături fără temel, Astrologia s'a născut din ignoranță; era și ea o explicație a boltei cerești și a astrelor. De la Chaldeenii a trecut la Grecii și aceștia au lăsat-o moștenire evului mediu.

Cel dintâi care a combătut-o a fost părintii bisericii creștine, bine înțeles, nu pentru că astrologia era în contradicție cu știința, ci pentru că nu se potrivea cu percepțiile religioase creștine.

În special, Sfântul Augustin a combătut-o cu multă vigoare, căci în tinerețea lui se ocupase cu astrologia, având ca profesor pe Posidonius. De la acesta aflase Sfântul Augustin, că pozițiunile pe care le au plantele față de stele, în ziua când se naște un copil, sau se îndeplinește o acțiune, hotărăște asupra soartei copilului, sau asupra efectului acelei acțiuni. El nu contesta că astrele au o influență asupra lucrurilor materiale, de aceasta era incredințat. Așa spunea de pildă că după cum luna crește, sau descrește, cresc sau descreșc scoicile. Nu putea însă să creadă Sfântul Augustin, că astrele pot să influenteze asupra voinței oamenilor.

Sunt interesante naivele discuții de pe acea vreme în această privință, pe care le găsim în „Sistemul lumii” de Duhem. (volumul II, pag. 454—460).

Doi copii, spune Sf. Augustin, s'au născut în același timp, din aceeași mamă, ei au deei același horoscop și cu toate acestea, cât de deosebite vor fi viețile lor. Obiecțiunea aceasta era însă veche, o adusesse pe vremuri și Cicerone, de oarece Grecii dăruiseră și Romanilor astrologia.

Un astrolog numit Nigidius (45 înainte de Christos), răspunsese cu o comparație foarte ingenioasă, care însă nu era pe placul Sfântului Augustin. El găsi un argument foarte nostim. Spunea astfel: „Momentul concepțiunii e de sigur același pentru doi gemeni; cum se face însă că sub același constelațiune, care fixează soarta, un copil e de sexul masculin și altul de sexul feminin?” Nigidius murise de veacuri, nu putea să-l mai răspundă Sfântului Vasile, care trăise înaintea lui și care știa argumentele astrologilor; remarcase că, toți aceștia erau siliți să admită, că cea mai mică deosebire de timp, ajunge să eplice deosebirea dintre două nașteri!

Atâta doar se înșela Sfântul Augustin, când credea, că astrologia reprezintă știința.

Știi, că în evul mediu, și chiar mai târziu, nu era suveran, care să nu consulte astrologii, ghicitorii în stele și azi chiar, în vremile noastre, astrologia tot nu a pierit. Sunt nemărații cei care trăesc de pe ur-

ma naivității contemporanilor lor. Nu mai vorbim de cei care apelează la sufletele morților ca să le dea sfaturi. Acum vre-o câteva săptămâni m'am trezit cu un tânăr, care foarte excitat, mi-a spus următoarele:

— Sunt fratele fetei care a fost ucisă acum câteva timp în Capitală. De câteva nopți, eu și toți din familia mea o visăm mereu. Vrea să ne spună ceva și nu poate.

D-ta ai scris despre spiritism, te rog să ne spui mijlocul cum să ne punem în comunicare cu sufletul soarei mele.

Plătim ori cât.

Bine înțeles, am căutat să-l încredințez că nu cunosc această artă, că n'am vorbit cu morții nici odată și l'am povățuit să nu dea nimănui bani pentru stabilirea unei conversații cu cei de pe lumea cealaltă. Faceți prinoare că a plecat gândind că nu vrea să-l ajut.

Se poate închipui ce ușor pot fi exploatați asemenea naivi. Spiritismul e interesant, ca o poveste. S'au ocupat cu această credință mulți oameni învățați, dar nu a isbutit nici unul să afle ceva mai mult de cât se spunea pe vremuri.

În fiecare om a rămas pe semne un fond de misticism, pe care se pot altoi credințele cele mai extraordinare de fantesiste. Vor trece multe veacuri încă până să triumfe judecata.

Victor Anestin

VESTALA¹⁾

Se zice că 'n templul cel sfânt, se ținea

De vestale un foc năsfârșit;
Acolo închisă, mereu îngrijea
O fecioară ce 'n taină-a iubit.

Din focul cel sfânt al altarului vechi,
Și al sânului cast de fecioară,
Minune!... au eșit, că 'n basme străvechi

Doi îngeri, meniți cu să piard.

Dar ei au scăpat, și altarul a fost
De alte fecioare 'ngrijit;
În taină ascunsă, cred că pe de rost,
Că și ele apoi au iubit.

Cu toate că timpul-a trecut și s'a dus
Vestala fecioară trăiește;
La mil generații, ea foc a adus,
Și 'n pieptu-mi focarul nutrește.

Traian Anghelovici

Cum trăiește fosta împărăteasă Eugenia a Franței

Un redactor al ziarului „Nene Freie Presse” a avut prilejul să vadă de mai multe ori pe fosta împărăteasă Eugenia a Franței, văduva împăratului Napoleon III la Cap Martin, unde ea își petrece iarna și primăvara, în vila Cynos.

Povara anilor apasă greu figura împărătesei. La vârsta ei foarte înaintată de 85 ani ea se poate mișca încă uimitor de bine, dar mândrul ei cap se apleacă mult spre plept.

Astfel mândra împărăteasă de pe vremuri face acum împréstunea unei bătrâne care sub povara grea a anilor a devenit cu mult mai mică de statură.

Acum ea numai foarte rar face preumblări pe jos și preferă preumblarea cu trăsura care o duce la localitățile ei favorite. Auzul ei a stăbit foarte mult, dar în schimb nu se poate plânge de agerimea ochilor.

Și scrisul ei recent, pe care l'am văzut, trădează o mână sigură, deși brațul ei drept, adeseaori, dar mai cu seamă la schimbarea vremii, tremură ore întregi, fapt pe care medicii îl aduc în legătură cu artero-

1) Din volumul care va apărea în curând: „Cântul Valurilor”.



În ruinele abației din Jumièges, de lângă Rouen (Franța), s'a reprezentat „Adevăratul mister al Pașunii”, piesă religioasă compusă de Arnoul Grehan, doctul canonic al mănăstirii Saint-Julien din Mans, în 1452. Este scena „Cinei cea de taină”

scleroza, care are influența și asupra activității inimii bătrânei.

Eugenia de ani de zile nu mai mănâncă carne, ci legume și poame. Ea urmează metoda de a mânca puțin și de mai multe ori. Sömnul ei de noapte durează cel mult patru ore și când temperatura este umedă, este mai bun ca atunci când aerul este uscat.

Impărăteasa este nevoită, ca și după amiază să doarmă două până la trei ore.

În timpul din urmă ea n'a mai îndrăznit să facă excursiuni pe mare cu yachtul ei care este ancorat într'un port mic de lângă vila Cynos.

Îndată ce sosesc oaspeții, cari încă nu cunosc îndeajuns localitatea Cap Martin, împărăteasa nu pregetă ca să-i conducă în persoană la cele mai frumoase locuri ale miciei peninsule și să le atragă atențiunea asupra lor. Acum câteva timp ea se întreține cu unul dintre oasepții ei, un cunoscut literat din Paris, și asupra împăratului Francisc Iosif și povestii următoarea amintire:

„Era la ultima întâlnire între împăratul Napoleon III și împăratul Francisc Iosif în anul 1869, când Soveranul Francezilor foarte slăbit de boala gravă de rinichi și ficat, întrebă pe Soveranul Austriei, cum face că poate dormi noaptea liniștit și fără visuri.

— Imi alung gândurile, fu răspunsul.

— Aceasta este o artă, pe care eu n'o pricep, răspunse Napoleon III.

Și apoi împăratul Francisc Iosif povestii că și-a însușit această „artă”, mai înainte de începutul domniei sale și că speră ca pe calea aceasta să ajungă la o vârstă foarte înaintată.

C. Scurtu

ooo

Viața artistică și literară

Se împlineste un an de la moartea poetului St. O. Iosif, autorul „Patriarhalelor” și al admirabilului „La Arme”, care a dus poporul nostru la izbândă și-l va mai duce încă la biruinți viitoare.

Pe acest nedreptățit al soartei, nefericit cântăreț care a trebuit s'o sfârșească atât de trist, se cuvine să-l aniversăm cu toată cinstea.

Dar nu știți ce va fi gândind Societatea Scriitorilor români!

Zilele acestea se închide „Salonul Oficial”.

A. S. R. Prințesa Maria a reținut minunatul studiu psihologic „Durerea” al maestrului Filip Marin.

Și fiindcă veni vorba de maestrul Filip Marin, aduc vestea că lucrarea în marmoră a trilogiei statuare eminesciene a început.

Din comitetul de patronaj al monumentului, cităm următoarele nume: ministrii I. G. Duca, Al. G. Radović, dr. C. Angelescu; profesor universitar Erm. Pangrati; pictorii Serafim, Costin Petrescu, prof. universitar, C. C. Arion cum și d-nii N. Dumitrescu-Câmpina, V. Mestugian, I. Popescu, C. Demetrescu, dr. H. Botescu, I. Babescu, Socrate Georgescu, George Cristofor, M. Burileanu, pe lângă alți numeroși scriitori, ziariști, artiști și intelectuali.

Lista întreagă o vom publica în numărul viitor.

Cea mai nouă și completă carte asupra operei eminesciene a apărut, de curând, sub îngrijirea d-lui A. C. Cuza de Iași. E un volum de 700 pagini cu tot ce ne-a rămas de la Eminescu afară de corespondența genialului poet cu Veronica Micu.

Nu pricep ce considerațiuni a împiedicat publicarea și a acestor scrisori care ne lămuresc pe deplin sufletul lui Eminescu.

D. A. C. Cuza ne anunță însă un studiu asupra marelui nostru Eminescu.

De astăzi înainte în „Societatea Scriitorilor” nu se va mai putea intra atât de ușor. Vor lipsi certificatele de naștere, doveditoare că scriitorul e scriitor, dar în schimb societatea se transformă într'un fel de Academie care va consacra pe scriitorii. Vor fi recepțiuni solene în care se va vorbi despre activitatea noului venit care, în lipsă de talent, va trebui să aibe cel puțin un volum.

Poate de aceea societatea are astăzi 10 vicepreședinți, 25 secretari, 145 de membri în comitet și restul membri societari.

La 29 curent, se inaugurează la Cernestii (lângă T-Severin), monumentul lui Tudor Vladimirescu, ridicat acolo prin îngrijirea societă-

ței institutorilor, al cărei președinte e d. D. Cecropide.

D. Al. B. Leonescu a făcut o fericită creațiune, în „Răpirea Sabiaelor”, din directorul Nastasache Janganda. E un bine schițat director de teatru provincial și publicul care vine la Comedia râde sănătos.

Nu e firește, răsul academic sau filosofic din „Fracul” sau „Domniile Funcționari”, piese care te fac să meditezi la orânduirea socială de azi, ci e răsul pieselor vechi a căror principală preocupare era să te facă să râzi, dar să râzi fără bătaie de cap.

O parte din compania d-lui C. Radović va face un turneu prin țară cu piesa lui Földes: „Domniile funcționari”.

Miercuri a fost la Ateneu concursul și producțiunea elevilor institutului muzical „Aurel Eliade”.

L. I.

Sacul cu glume

— Birjar, zice un domn grăbit, ce să-ți dau să mă duci în trei minute la gară?

Birjarul privind cu melancolie la caii lui, îi răspunde:

— Un automobil, domnule.

Un gardist oprește seara pe un ciclist:

— Cum domnule, circuli fără lumină?

— Mi-a stins-o vântul, adineaură.

— Al dracului vânt trebuie să fi bătut de pe unde te-ai pornit d-ta, conchide omul ordinii, căci văd că ți-a luat și felinarul, când l'a stins.

Un țăran, dintr'un cătun depărtat, vine la reședința medicului de plasa ca să-i dea un certificat că l-a murit unul din cei doi copii.

Medicul i-l dă, însă țăranul stă pe pe loc.

— Ce mai stai? Mai vrei ceva?

— Uite ce e, domnule doctor, răspunde omul scărpinându-se la ceafă: l'am lăsat și pătălalt copil rău de tot, că nu știu de l-oi mai apuca cu viață. Dă-mi și pentru el certificat, ca să nu mai fac încodată drumul până aici.

București-Jerusalim

NOTE DE CALATORIE

DE

— V. MESTUGEAN —

— URMARE —

A doua zi dimineață *Leopolis* se oprește la Iaffa.

De departe se zărește o îngrămădire de case așezate în amfiteatru și dominate de turnul unei biserici.

Iaffa n'are port, astfel încât vapoarele ancorează la largul mării. Se poate deci lesne înțelege că, în timp de furtună, pasagerii au de furcă până să debarce.

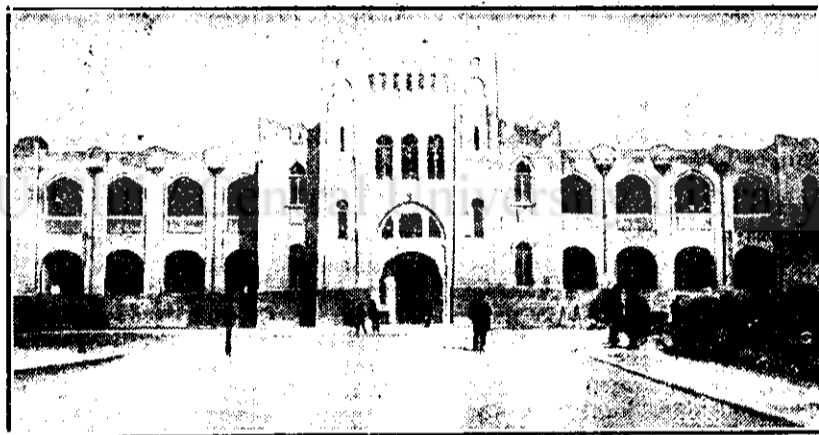
Când marea e extrem de agitată, vapoarele nu pot ancora la Iaffa și-și continuă drumul spre Caifa și Beirut. În cazuri de acestea, cari sunt destul de dese mai ales în timpul iernii, pasagerii cari urmau să debarce la Iaffa, sunt siliți să colinde toată coasta Siriei și Palestinei înainte de a ajunge la destinație.

Pe un astfel de timp am ajuns și noi la Iaffa. Totuși, *Leopolis* a ancorat. Numeroase bărci mari, trase de câte 10-15 barcașii robuști, sosiră să primească pasagerii. Se lăsă scara de debarcare. Dar chestia e că bărcile nu puteau să se apropie din cauza valurilor cari le azvârleau când într-o parte când în cealaltă. Insuși vaporul făcea niște salturi de monstru accentuând și mai mult învâlmășala din jurul său. Barcașii strigau în cor. Unii căutau să evite-ciocnirile bărcilor, alții se foloseau de câte o clipă favorabilă spre a se agăța cu cângi de bordurile vasului. Câțiva din ei izbutiră să intre pe bord, îndemnând pasagerii să coboare. Lucrul însă părea cu neputință, deoarece nu puteau bărcile să se apropie de scară și chiar dacă se apropiau, nu se puteau menține din cauza valurilor. Trebuia deci să aștepti clipa, când prin jocul apelor barca venea la nivelul scării și să sări în barcă fără a șovăi cătuși de puțin. *Leopolis* nu se putea menține mai mult. Trebuia să-și urmeze drumul. Nu era deci timp de pierdut. Cei mai curajoși începură să coboare scara și săriră în bărci. Geamantanele erau aruncate de sus. Barcașii de pe scară și cei din bărci lucrau din răspuțuri la debarcarea pasagerilor, amestecând strigătele lor guturale cu zgomotul apelor ce spumegau din toate părțile. Era ca în bătaie. Pasagerii erau aruncați ca mingea de sus de pe scară și prinși în brațe de cei din barcă.

Odată ajuns în barcă trebuia să te ferești de a-ți zdrobi capul de scară din cauza balansului, să

te ferești să nu-ți cadă în cap vre-o geantă aruncată de sus sau chiar un pasager. Oricât m'am ferit tot mi-a căzut drept în brațe o femeie după ce făcuse un salt în aer. Ceeace se petrece e din cale afară de interesant cu condiție că în loc să joci un rol în această tragi-comedie să fii simplu spectator. Câteva englezoaice de bună condiție au debarcat în aceleași condiții extravagante. Totuși ele erau vesele căci aveau ceva mai mult de povestit la întoarcerea în țara lor.

Barca noastră, după ce fu încărcată cum e mai bine, se depărță, cu chiu cu vai de vapor. Valuri uriașe se precipitau asupra noastră.



Gimnazial evreesc din Iaffa

Atunci mi-am dat seamă și mai bine cât era de agitată marea. *Leopolis* făcea niște salturi atât de mari încât i se vedea fundul. Ancora amenința să se rupă. Mai erau pe mare, în jurul nostru încă vre-o 5-6 bărci. Acestea, uneori dispăreau cu totul din ochii noștri, purinse în ziduri uriașe de apă. Acelaș lucru ni se întâmpla și nouă ori de câte ori coboram din vârful unui talaz în spațiul adânc și larg dintre valuri. Din fericire vântul bătea pe la spate, așa încât ne era oaresicum favorabil. Totuși, drumul acesta a durat aproape o oră din cauza unor formalități carantine. A trebuit să balansăm multă vreme între valuri, primejduindu-ne viața, pentru ca medicul portului, care se afla pe bord, să se întoarcă la tărâm înaintea noastră. În fine, dete D-zeu, și trecurăm cu bine printre stâncile Iaffei. Intre aceste stânci e lăsată o deschizătură destul de strâmtă prin care trec bărcile ca printr-o poartă. E o chestie ca să treci prin acest canal când marea e recă. Din fericire, băr-

cagiile de aci, cum am mai spus, sunt de o rară dibăcie, astfel în cât, oricât de strașnică ar fi furtuna, rar se întâmplă accidente grave. Și apoi, să nu vă fie nicio teamă în caz dacă aveți de gând să faceți vre-un drum la Locurile Sfinte, căci, mai presus de barcașii, e Dumnezeu pelerinilor cari vegheză asupra d-voastră. Afară de aceasta, nu totdeauna e marcea rea, deci nu totdeauna pelerinii întâmpină greutăți de debarcare de cari am vorbit mai sus.

Și mai este ceva: o societate franceză a obținut dela guvernul turcesc concesiunea construirii unui port modern în Iaffa. Lucrările vor începe cât de curând și vor dura aproximativ 6 ani. Așa stând lucrurile, dacă vă temeți de furtună, n'aveți decât să vă amânați plecarea până la terminarea proiectatului port.

Vama portului Iaffa e un fel de șandrama îngustă și lungă-reată, prin care trebuia să treacă zecile de mii de pelerini. În mijlocul acestei așa zise săli e

țără stradă se află și prăvălia de galanterie și alte articole a d-lui Schonberg. D-l Schonberg e evreu din România, stabilit în Iaffa de mai bine de 30 ani. D-sa vorbește perfect limba română, ține mult la țara românească și face o călduroasă primire tuturor românilor cari îl vizitează.

Tot aci am făcut cunoștință și cu d-l Zilbermann, de fel din Galați, comisionar, și care reprezintă mai multe fabrici din țară dela noi, căutând să introducă în Asia Mică mai ales articole de pielărie fabricate în România.

Profităm de cele câteva ore pe cari le vom ptrece în Iaffa, așteptând plecarea trenului, spre a vizita orașului acesta vechi și istoric care a fost portul Ierusalimului și pe timpul regelui David. Prin portul acesta a fost adus din munții Libanului lemnul necesar Templului lui Solomon.

Puține sunt orașele cari să fi îndurat atâtea atacuri și să fi trecut sub atâtea dominațiuni diferite. După evrei, au venit romanii, ascalonii, cruciații, etc., până când în 1799 a fost cucerit de Napoleon Bonaparte. În același an, după retragerea francezilor, Iaffa a trecut sub turci în puterea cărora se află și în prezent.

Așa fiind, Iaffa cuprinde multe urme rămase din trecut.

Ca instituții religioase cităm mănăstirea Sf. Gheorghe a grecilor restaurată în 1852; apoi mănăstirea Sf. Nicolae a armenilor restaurată pentru pri-oră în 1680.

Sunt mai noi mănăstirea catolică și biserica Coptilor, construită în 1864 în mijlocul unor vaste grădini.

Mănăstirea armenescă mai e istorică și prin faptul că o aripă a acestei mănăstiri a servit drept spital pentru soldații bolnavi de ciumă a lui Napoleon Bonaparte, care locuia prin apropiere, într-o casă modestă aparținând mănăstirii, vizita aproape zilnic pe soldații săi din spitalul improvizat.

În Iaffa se mai află și câteva geamii foarte vechi construite în stil arab.

Ca orașul cel mai apropiat de leagănul creștinătății, Iaffa sau Iope a fost unul din primele locuri unde s'a predicat Evanghelia.

Acți, în Iope, apostolul Petru a înviat din morți pe femeia Tabita. Narațiunea acestui miracol se găsește în Faptele Apostolilor, cap. 9, paragraful 36 și următoarele. Casa acestei femei era situată în partea de răsărit a orașului, iar locuința lui Simion Tăbăcarul, unde rămăse apostolul în acele zile ca oaspete se afla la țărâna mării.

Tot aci Petru văzu deschizându-se cerul.

Iată cam ce relațiază în Faptele Apostolilor (cap. 10 p. 9-16) această vedenie a apostolului:

„Adouazi, Petre se sui pe casă pe la ceasul al șaselea ca să se roage și flămânzind voia să mănânce. Și zărește cerul deschis și pogorându-se la dânsul un vas ca o masă mare de pânză, legată la cele patru căpătaie și lăsându-se în jos pe pământ. În vas erau toate speciile de animale, patrupele, târătoare și zburătoare. Și se făcu un glas către dânsul: Petre, sculându-te înjunghe și mănâncă. Iar Petre zise: cu niciun chip Doamne; pentru că niciodată n'am mâncat fiice spurcat și necurat. Și iar un glas se făcu către dânsul a doua oară: Nu zice că e spurcat aceea ce a zis D-zeu că este curat. Aceasta se făcu până de trei ori și îndată vasul fu ridicat în sus spre cer“.

În fine, aci veni să-l caute pe Petre oamenii lui Corneliu Sutașul ca să inițieze pe stăpânul lor în adevărurile credinței. Parte din aceste locuri cari au fost martore minunilor realizate de apostolul Petre aparține comunității armenestii din Iaffa. Iar apropiere se ridică farul portului.

Când Iehova porunci profetului Iona să meargă la Ninive, tot prin lope profetul căută să o șteargă la Tarsis, nevoind să primească divină însărcinare. Se știe, însă, că Iona a fost aruncat în mare de barca și înghițit de un pește mare, gătit înadins de Iehova și în pânțelele căruia profetul trăi trei zile și trei nopți.

VII

Evreii

Acum să vorbim de un element care pe zi ce trece se fortifică în Iaffa ca și în Palestina întreagă.

De și nu există o statistică în regulă, se crede că Iaffa numără vre-o 40 de mii locuitori.

A patra parte din această populație o formează evreii. Acesta este elementul despre care ne propunem să ne ocupăm în câteva cuvinte.

În ani din urmă, imigrările evreiești în întreaga Palestină s'au găsit o extensiune extraordinară. Numeroase asociații evreiești din Europa lucrează din răsputeri pentru colonizarea acestor ținuturi cu evrei.

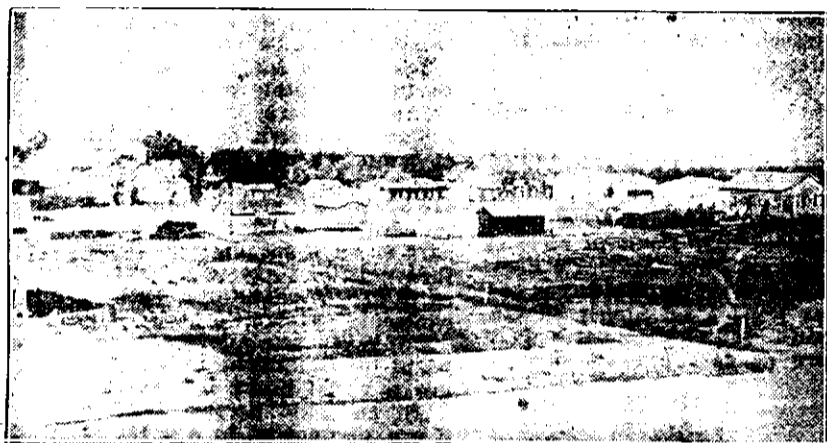
Grație capitalurilor de cari dispun și spiritului întreprinzător de care sunt dotați, evreii au și izbutit să acapareze nu numai comerțul și industria dar și mai toată agricultura.

Și germanii au câteva colonii în Iaffa și în Ierusalim, iar e-

vreii i-au întrecut și i-au ovărsit prin numărul lor și prin atacerile prosperitoare ce le realizează.

E adevărat că europenii, și în deosebi francezii și germanii, caută să câștige teren în aceste provincii turcești, să aibă cât de multe interese, prin înființare de bănci și alte instituții financiare și comerciale, dar, totul arată că nu va putea opri curentul evreesc, care e din cale afară de puternic.

Evreii, încetul cu încetul, au cumpărat pe preturi mici, întinse terenuri pe cari le-au colonizat și pe cari le cultivă intensiv.



Colonia evrească Petah Tikvah

Acele terenuri, proprietăți de ale arabilor indigeni, erau aproape pustii și nu aduceau nici un folos agriculturii. Acele pământuri produc acum adevărate bogății și hrănesc zeci de mii de suflete. Arabii sunt foarte mulțumiți deocăndată de sosirea evreilor cari le-au cumpărat pământurile. Și apoi, ei mai sunt mulțumiți că grație evreilor, mișcarea comercială a luat un deosebit avânt în Palestina, lucru de care, la urma urmei, se folosesc întreaga populație.

Astfel, evreii posedă în jurul Iaffei peste două sute de colonii prospere.

Iată unele din acele colonii:

Petach-Tikvah, cea mai mare colonie evrească din Palestina, numărând 1.500 suflete. Colonia aceasta se ocupă cu cultura de portocali.

Rischon le Zion, prima colonie evrească din Palestina, a fost înființată de baronul Rothschild. Colonia aceasta este centrul podgoriilor evreiești din Palestina. Pivnițele acestei colonii sunt faimoase. În toată Palestina nu se beau decât vinurile coloniei „Rischon le Zion“.

Rechobot e o altă colonie înființată în 1890 de evreii bogați din Rusia. Posedă, mai ales, întinse culturi de măslini și migdali.

Ekron numără 300 suflete. Coloniiștii se ocupă cu agricultura și cultura măslinilor.

În apropiere de Ekron se află localitatea Abu-Schusche, ve-

chiul Ghezev, unde acum câțiva ani, arhiologul englez Macalister, făcând săpături, a descoperit case și un sanctuar din timpul cananienilor, precum și un post dintr'un palat al lui Simon Macabeiul.

Katra, fondată în 1884 de un grup de studenți evrei din Rusia, e o colonie prosperă în care se cultivă grâul, migdali și viile.

Toate coloniile sunt dotate cu sinagoge, școli, farmacii, poșta și toate cele necesare pentru bunul trai al coloniștilor.

Cultura, pretutindeni, se face sistematic sub conducerea unor specialiști diplomați din școlile cele mai înalte din Europa.

În Palestina. La Caifa există o școală politehnică evrească, în Iaffa una de agricultură, în Ierusalim o școală comercială și școli normale pentru institutori și institute. Nu mai vorbesc de școlile elementare cari funcționează pretutindeni și sunt foarte frecventate. Un punct esențial e că corpul profesoral e din elemente bine pregătite. Sunt tineri evrei cu studii superioare din Germania cari sunt trimiși aci de către organizațiile culturale evreiești, să profeseze și să răspândească cultura și spiritul evreesc.

Evreii caută pe de altă parte să izgonească jargonul întrebuintând cu încetul atât în școli cât și în relațiile lor particulare limba ebraică

Trebuie să adaog, că în Palestina se vorbește mai ales limba arabă. Limba turcă e foarte puțin cunoscută și nu se întrebuintează decât în cercurile strimite ale oficialității. Turcii au încercat pe vremuri să-și introducă limba în aceste ținuturi, dar s'au izbit de rezistența arabilor, cari au obiectat că Mohamet a fost arab și că limba de care s'a servit Profetul islamilor a fost cea arabă.

Argumentul era destul de puternic pentru ca turcii să renunțe la orice încercare de a impune limbajul constantinopolitan.

Or, limba evrească se vorbește tot atât de mult ca și cea arabă în Palestina.

Arabii simt foarte bine că nu e departe timpul când evreii îi vor întrece în toate privințele. Ei par însă resemnați, pe deoparte fiindcă fac afaceri bune cu evreii și pe de alta pentru că ar fi scris în cartea lor cea sfântă, că va veni o zi, zi fatală, când evreii își vor redobândi țara lor pierdută.

Totuși, în Palestina a început să bată un ușor vânt antisemit. Am citit într'un ziar din Egipt un articol avânt ca titlu: „Pericolul evreesc din Palestina“.

În acel articol, vorbindu-se de extensiunea formidabilă pe care o ia din ce în ce elementul evreesc în Palestina, atrăgea atenția guvernului turcesc contra lui. Articolul acesta, firește, pornea nu dela arabi, ci dela unii europeni, cari nu privesc cu ochi buni întărirea evreilor în Palestina.

(Va urma).

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
A apărut

EDIȚIA II
SCHIȚE-FILME

de V. Mestugean
PREȚUL 1.60

La toate librăriile și la administrația ziarului „Universul“.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

SUBTEI

— Roman de Alphonse Karr —

— URMARE —

Individualitatea este un lucru foarte de seamă. Nu înțelegem cum se poate dori asemănarea cu cineva. Măi bine să nu fi nimic și să fi tu, de cât să caricaturizezi faptele unui om mare; nimic n'ar fi mai desnădăjduit de cât să semeni lui Napoleon, sau lui Voltaire, sau lui Byron. Pentru că de câte ori s'ar gândi cineva la d-ta, fără să vrea s'ar gândi și la acela căruia îi semeni, și fără să o vortască, spiritul ar face comparația.

Astfel o femeie de o frumusețe mediocră ar face bine să nu se prea arate lângă una prea frumoasă.

Și când, pentru a-ți păstra individualitatea ai îndepărta de la tine tot ceace nu îți aparține și te-ai micșorat pentru a nu datora nimănui înălțimea ta, e de nesuferit ca cineva să vie să-ți mai ia jumătate din puținul ce ai.

Și dacă nu ai voit să semeni oamenilor mari, ridicându-te până la ei, iată că vine unul care stabilește o asemănare între tine și el, micșorându-te astfel până la el.

Nu mai ești un om complect, trebuie să fie și el pentru a face un întreg; el se leagă de tine fără să o poți împiedeca; e ca și cum și-ar fi intrat sub piele, cu riscul de a o crăpa; el întrebuințează sentimentele tale, plăcerile tale, grijele tale; din toate nu îți mai rămâne de cât jumătatea.

Dacă câte odată, nu te prinde neplăcerea de a semna cu acela și dacă nu te hotărăști tu la rândul tău să semeni altuia, gonit din propriile tale plăceri, gândiri, din îmbrăcămintea, din simțirile tale, din cusururile tale, atunci, ești ca un melc fără ghioace (coaje).

Omul care te aduce în situația aceasta este dușmanul tău cel mai neîmpăcat, al tot dreptul să isprăvești cu el, căci te împiedică în viață, te face de răs în propriul tău ochi, și-ți ia spiritul tău personal.

Stefan se duse deci la Schmidt și-i zise:

— Nu ești bogat; am să-ți propun un loc la Baden. Dacă nu primești, ne batem mâine și te omor.

Schmidt găsi propunerea ciudată și primi locul și peste două zile plecă la Baden.

CAP. XIX

Intr'o zi Stefan găsi pe Magdalena scriind Suzanei; la vederea lui ea ascunde scrisoarea începută, și vorbiră de lucruri neînsemnate.

Atunci tipetele copilului, atraseră pe Magdalena, afară și în timp ce ea îngrijea de copil care căzuse, Stefan care ochise unde pusese ea scrisoarea o luă și o citi repede.

Magdalena Suzanei.

Tu ai avut, Susana mea, grija câinelui ciobănesc, care prevăzând primejdia latră dar nu știe din care parte ea vine. Tu nu aveai deci dreptate de a te furicoasa pentru mine de prezența d-lui Stefan aci, și și-am potolit inima, intru cât mă privești.

Dar nu sunt tot așa de liniștită și în privința lui; el, nu are ca mine, datorii sfinte pentru a-și fi ca o pavăză contra dragostei, și el nu-și poate privi dragostea ca o crimă.

El mă iubește încă Suzano; mi-e frică și trebuie să cer sfatul tău asupra acestui lucru.

— Datorii sfinte! își zise amarnic Stefan; deci totul îmi va aminti răbdarea mea!

Datoriile ei sfinte sunt o crimă, o crimă care mă osândit la cele mai lungi și aspre chinuri, și acest copil ce ea iubește, pentru care, ea ar da de o sută de ori carnea și oasele mele, și

cărui scâncet a făcut-o să îngălbenească!

Acest copil îmi amintește că ea a fost în brațele celuilalt, că l'a zemislit cu dragoste și că este din ea și din el. Da, da sunt în drept să mă răzbun.

„Îi e frică de dragostea mea; acestei frici pentru liniștea mea îi va urma apoi frica pentru liniștea ei, și ce i-ar păsa ei de liniștea mea dacă nu ar începe să mă iubească? Trebuie s'o liniștesc pe de-a întregul, așa fel ca ea să nu vadă primejdia, de cât atunci când va fi destul de prinsă în cât să nu mai poată eși din ea.

Spre seară reveni, și într'un moment când erau numai amândoi, îi zise:

— Magdalena! într'o clipă de rătăcire din fericire trecută; păstrasem una din scrisorile d-tale; cum nu trebuie și nu poate să mai fie între noi de cât o sfântă și bună prietenie, și-o înapoez; trebuie nimicită.

Magdalena nimici de asemenea și scrisoarea începută pentru Suzana.

Ea voi s'o liniștească din nou despre ea, dar nu putu scrie și amână pe altă dată scrisoarea.

Poate că, cu toată plăcerea ce-i făcea liniștea lui Stefan, ea era singură, fâniță de moarte de o iubire de care era mândră.

CAP. XX

Beethoven

— Malurile vieții sunt întâi vesele și pline de verdeață; aerul e îmbătător de miresme; păsărelele cântă pe maluri, și soarele care răsare în dosul sălcilor arată o zi frumoasă. În timp ce corabia alunecă, și încrezător în viitor, îți pare rău că merge prea încet, sufletul și corpul și se înveselesc de mulțumire sufletească care te face să-ți placă să trăiești.

„Dar departe acei ce vă sunt înainte pe apă, vă strigă, rupând farmecul înșirii în care sunteți.

— „Nu te dăda acestei plăceri care îți farmecă simțurile; e ceva trecător, căci totul va trece.

„Deoarece ei nu mai au pe malurile lor, de cât o jarbă galbenă și arsă, brazii bătrâni uscați și apa de abia curge, și mocirla care răspândește miasme ucigătoare; ei ar voi să se reîntorcă dar nici o putere omenească nu o poate face; ei cred că malurile au fugit, sau că s'au schimbat, nu ei sunt aceia care au trecut; ele rămân pentru acei ce vin după ei, cari vor trece ca și ei. Viața e împărțită în zone, speranță, veselie, părere de rău, și în mersul ei sunteți luați fără împotrivire în aceste zone, ori cât de viguros ai fi trebuie să treceți pe unde trec și ceilalți. Voiți să vă opriți privirea pe o floare, să o mirosiți, nu curentul vă oprește trebuie să mergeți. Plăcerea rămâne, voi vă duceți de mirosul floarei, cântecul păsărelelor, frumusețea plantelor se vor bucura alți oameni, puțin, care ca și voi vor trece cu păreri de rău.

Stefan, după aceste cuvinte se opri în fața sobei încălzindu-și mâinile.

Magdalena era în colțul celălalt al sobei, câteva perscane îi erau înaintea.

Edvard, în fundul salonului, citea cu o neliniște vădită, scrisori ce îi sosiseră.

— Trebuie, zise unul dintre cei de față, că ai călcat cu stângul azi dimineață, sau că v'a eșit cu sec înainte azi, pentru a întrista colțul sobei cu amintiri (tablouri) ce sunt cu atât mai mult triste cu cât ele sunt adevărate.

— Nu, zise Stefan, lăsând să treacă un zămbet, pe fața sa, am eșit călare și nu am întâlnit de cât o fetiță drăguță cu iubitul ei, ceace e o prevestire bună; dar ceace mă duce spre întristare este o noutate pe care o știu de aseară.

Toate figurile se întoarseră, toate gâturile se lungiră spre Stefan.

— Era moartea lui Beethoven; a murit la 26 Martie.

Un nour trecu pe toate figurile.

— El n'a avut, urmă Stefan, de cât o clipă de fericire, și această fericire l'a omorât.

Toată viața lui, săracă, oropăit în singurătate prin disprețul altora și natural caracterul lui sălbatec și înăcrit de nedreptate, ei compunea cele mai frumoase arii pe cari un om le-a făcut vre-odată. El vorbea oamenilor în această limbă frumoasă, pe care ei nu o ascultau, ca și natura care le vorbește de cereasca cântare a vântului, a apelor, a cântecului păsărelelor.

Beethoven este adevăratul profet al lui Dumnezeu, căci el singur a vorbit limba Domnului.

„Și cu toate acestea talentul îi era necunoscut în așa fel, că el singur s'a îndoit mai mult de odată, de genul său.

„Haydn el singur nu găsea pentru el alte laude de cât a zice: „Este un clavicinist îndemânatec”. Cum s'ar fi zis de Gericault:

„Frecă bine văpselele” sau de a zice despre Goethe: „Nu face greșeli de ortografie” sau: „are o scriitură frumoasă”.

„El avea un prieten, Hummel, dar sărăcia și nedreptatea necăjeau pe Beethoven și îl făceau câte odată, nedrept pe el însuși; se certase cu Hummel, și de mult timp nu se mai văzuse cu el; ca culmea nenorocirei el surzise.

„Atunci Beethoven se retrăsese la Baden, unde trăia retras, trist în singurătate dintr'o mică pensioară care abia îi acoperea nevoile.

Singura lui plăcere era de a se rătăci într'o pădure care învecinează orașului, și singur, dădat genului său; să compue simfonii sublime, lăsându-și astfel sufletul să se ridice înspre cer în note armonioase, și de a vorbi îngertor o limbă prea frumoasă pentru oameni cari nu o înțelegeau.

„Dar în momentul când se gândea mai puțin, o scrisoare îi aduse pe pământ, unde îl aștepta noul supărări.

„Un nepot, pe care el îl îngrijise și pe care îl iubea, îi scrisese că fiind amestecat într'o borboată la Viena, i-ar fi fost de folos stăruința uchiului acolo, ca să poată, astfel eși cu fața curată.

„Beethoven plecă, și pentru economie, o luă pe jos o bună parte de drum.

(Va urma)

Pentru ori-ce reclamațiuni sau schimbări de adrese, d-nii abonați sunt rugați a atașa și una din benzile cu care primesc ziarul „Universul Literar”, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.



Piane din renumitele fabrici:

Bechstein, Boesendorfer, Schiedmayer bătrânul, Rousca Kaps, Hooff, Hliger, etc.

numai la

Jean Feder

Furnisorul Curții Regale

Calea Victoriei 54

— INLESNIRI de PLATA —

Condițiuni avantajoase

RENUMITELE
BONBOANE
ORIENTALE

parfumează admirabil gura și distrug orice hoiros urât al gurii, provenit din tutun, dinți stricați sau stomac deranjat. Indispensabile pentru fumătorii cari voesc să se lase de tutun sau să fumeze mai puțin.

Cutia 50 bani la drogerii și farmacii



Cereți numai Bonboane orientale și observați ca cutia să fie la fel cu clișeu din acest anuțiu.

N.B. — Nu trebuie zdrobite cu dinții, ci lăsați să se topească încet în gură.

Reclama e sufletul comerțului

NOTE MUZICALE
CU MARE RABAT, LA
MAGAZINUL CONSERVATORULUI
BUCUREȘTI
72, CALEA VICTORIEI, 72
Catalogul gratis la cerere.